

Catalunya i Itàlia

Memòries creuades, experiències comunes. Feixisme i antifeixisme
des de la Guerra Civil i fins a la Transició (1936-1977)

Introducció

La relació entre Catalunya i Itàlia al llarg del segle xx ha estat especialment intensa a partir d'unes experiències comunes que, paradoxalment, no han generat unes memòries compartides. En aquest sentit, ni la memòria de la intervenció feixista, així com tampoc la dels combatents antifeixistes italians que participaren en la Guerra Civil espanyola, alguns d'ells personatges claus en la construcció de la República italiana després de la Segona Guerra Mundial, no han estat incorporades a la memòria pública de l'antifeixisme italià. L'evidència que a Catalunya i a Espanya es va assajar una guerra també entre italians, que fou pròleg de la guerra civil posterior a l'Itàlia dels anys quaranta, i el fet que aquella intervenció tingués un marcat caràcter ideològic, anterior al pacte amb l'Alemanya nazi durant la Segona Guerra Mundial, entraven en plena contradicció amb algun dels mites sobre els quals es construí la memòria antifeixista italiana. Aquesta memòria entenia la guerra dels anys quaranta com una guerra d'alliberament (Liberazione) i no pas com una guerra entre italians feixistes i italians antifeixistes, així com també que el poble italià s'havia vist portat a una guerra agressiva i amb un marcat caràcter ideològic, que no volia, per causa de l'aliança entre Hitler i Mussolini. La memòria de la Guerra Civil espanyola contradeia aquests supòsits.

Així mateix, la memòria de la Guerra Civil espanyola construïda durant el franquisme havia obviat fins fa ben poc la memòria de la intervenció feixista italiana. La seva inclusió hauria dificultat la reducció de la memòria pública del conflicte a una guerra entre germans, a un desastre sense més, tot prescindint dels valors i els projectes socials i polítics que hi havia en joc. La intervenció al costat dels sollevats de les potències feixistes que s'erigirien en les protagonistes de l'inici de la Segona Guerra Mundial, hauria comportat en aquest sentit una caracterització més clara del franquisme. En aquest marc, l'articulació de la memòria de la Guerra Civil, del franquisme i de l'antifranquisme en experiències europees compartides ha de ser una de les claus de la construcció de la memòria democràtica de la nostra societat.

Aquestes congrés es constitueix així en un diàleg, que ha de contribuir a la construcció de les memòries democràtiques de tots dos països, Catalunya i Itàlia, per cercar l'enfortiment mutu en l'articulació dels necessaris camins de memòria dins l'àmbit europeu compartit. És en aquest marc que cal situar l'experiència comuna de l'emergència de la crisi de les memòries públiques viscuda d'ençà dels anys noranta i els nous reclams de memòria. És també en aquest espai d'experiències compartides on hem de situar les bases de la construcció de memòries democràtiques no autoreferencials que s'enforteixin mútuament.

Programa

25/11/2011

9.00h

Acreditacions

9.30h

Inauguració oficial: Sr. Agustí Alcoberro (director del Museu d'Història de Catalunya), Sr. Salvatore Schirmo (representant del Consolat General d'Itàlia a Barcelona), representant de l'Associació Altràltalia, Sr. Joan Auladell (director general de Relacions Institucionals i amb el Parlament).

10.30h

Conferència inaugural: Sr. Joan Villarroya (historiador, Universitat de Barcelona). *Algunes consideracions sobre la intervenció militar italiana a la Guerra Civil.*

11.00h

Feixisme i antifeixisme: dues guerres civils, una sola lluita

Moderador: Sr. Giovanni Cattini (historiador, Universitat de Barcelona)

Sr. Marco Puppini (historiador, Universitat de Trieste, vicepresident d'AICVAS). *La participació italiana en les Brigades Internacionals i la seva memòria posterior a Itàlia.*

Sr. Claudio Venza (historiador, Universitat de Trieste). *Els anarquistes italians a la Guerra Civil.*

Sr. Andy Durgan (historiador, Fundació Andreu Nin). *Els italians al POUM.*

Sra. Lucia Ceci (investigadora, Universitat de Tor Vergata, Roma). *Els catòlics italians davant la Guerra Civil.*

13.30h

Debat

16.00h

Franquisme, feixisme i revisionisme

Moderador: Sr. Javier Tébar Hurtado (historiador, subdirector de Segle XX)

Sr. Xavier Vinader (periodista i escriptor). *L'estratègia de la tensió. Feixistes italians a Espanya.*

Sr. Saverio Ferrari (periodista i escriptor). Comunicació: *Les trames feixistes italianes i la dictadura espanyola.*

Sr. Andrea Tappi (historiador, Associazione Storie In Movimento). *Revisionisme i neorevisionisme: el cas del Diccionario Biográfico Espanyol.*

Sr. Alberto Tridente (sindicalista, ex diputat del Parlament italià). *De Franco a la globalització: Experiències de solidaritat sindical internacional Itàlia-Espanya.*

17.30h

Debat

19.00h

Presentació de llibres

Ebre 1938. No Passaran, editat per AICVAS en ocasió del 75 aniversari de la Guerra Civil, presentació a càrrec de l'autor, Sr. Marco Puppini.

Marzo 1938. Bombardeos italianos en el Bajo Aragón de Roberto Alquézar Peña, David Alloza Gracia, Natanael Falo Alquézar, editat per l'Ajuntament d'Alcorisa, presentació a càrrec del Sr. Pascual Aguilar.

Antifascistas alemanes en Barcelona (1933-1939). El grupo DAS: sus actividades contra la red nazi y en el frente de Aragón, D. Nelles, H. Piotrowski, U. Linse, C. García, editat per Sintra Editorial i presentat pel Sr. Carlos García i pel Sr. Harald Piotrowski.

20.30h

Espectacle teatral “Mai Mortí” (Mai morts) amb Bebo Storti

Dramatúrgia i direcció de Renato Sarti, Teatro della Cooperativa, Milà (amb subtítols en català).

Teatre Gespa, Centre Sant Pere Apòstol
c/ Sant Pere més Alt, 25

Entrada gratuïta. Durada 1h i 10'

Amb la col·laboració d'AICVAS i de l'Associazione “Giovanni Pesce” de Milà.

26/11/2011

9.00h

**Els bombardeigs sobre Catalunya: la responsabilitat feixista italiana
El marc legal**

Moderador: Sr. Flavio Guidi (professor d'Història del Liceo Italiano de Barcelona i membre d'Altràltalia)

Sra. Paola Lo Cascio (Centre d'Estudis Històrics Internacionals – UB). *La responsabilitat feixista italiana.*

Sr. Josep Cruanyes (advocat, Comissió de la Dignitat). *La il·legalitat de la intervenció italiana en la Guerra Civil.*

Sr. Jaume Asens (advocat, assessor legal d'Altràltalia i ARMH en la denúncia presentada a l'Audiència Nacional). *La justícia universal: la denúncia dels bombardeigs italians sobre Catalunya.*

10.15h

Debat

11.30h

Camins de memòria: Itàlia, Catalunya i Europa

Moderador: Sr. Carles Vallejo (Associació Catalana d'Expresos Polítics, president del Memorial Democràtic dels Treballadors i Treballadores Seat)

Sr. Filippo Focardi (historiador, Universitat de Pàdua). *Les guerres de la memòria a Itàlia.*

Sra. Laura Zenobi (historiadora, Editorial SEI Torí). *La memòria catòlica de la intervenció italiana en la Guerra Civil.*

Sr. Xavier Domènech (historiador, CEFID-UAB). *De la memòria fragmentada a les debilitats de la memòria: l'absència de la intervenció italiana en la construcció memorial de la guerra i el franquisme.*

12.45h

Debat

13.45h

Cloenda

Introducció a la figura d'Ada Grossi, veu italiana de "Ràdio Llibertat" de Barcelona durant la Guerra Civil, a càrrec del Sr. Giuseppe Aragno (coautor de *Storie di Ada* i autor de *Antifascismo popolare*)

Comiat.

Agraïments: Juan Goytisolo, Guilietto Chiesa, Paolo Flores d'Arcais i Antonio Tabucchi.

Museu d'Història de Catalunya

Plaça Pau Vila, 3
08003 Barcelona

Informació i inscripcions:

Entrada lliure prèvia inscripció.

Per telèfon: 93 551 91 55 (de dilluns a divendres, de 9h a 14h)

Per correu electrònic: memorialdemocratic@gencat.cat

Cal adjuntar:

Nom complet:

Telèfon de contacte:

Correu electrònic:

A totes les sessions es disposarà de traducció simultània català-italià / italià-català

Organitzen:

Generalitat
de Catalunya

Amb el suport de:

Museu d'Història
de Catalunya

Entitats col·laboradores:

Associació Catalana d'Expresos Polítics, Comissió de la Dignitat, Fundació Andreu Nin, Horitzó Europa, Spagna Contemporanea, Cometa - Trimestrale di critica della comunicazione, Associazione Storie In Movimento, Osservatorio Democratico sulle Nuove Destre, Teatro della Cooperativa, Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya, Amical de Mauthausen i altres camps, ANPI Spagna, Ajuntament de Granollers, Associació Contra la Tortura, La Fraternitat de la Barceloneta, La Comissió sobre la Memòria de les Cooperatives del Moviment 15M de la Barceloneta, Associació A les trinxeres, Associació Filferrades, Espais de Memòria de l'Ajuntament de Sant Adrià del Besòs.